

П Р О Т О К О Л

a_1955_004390

№ 4

Днес, 25. X. 1955 г., се състоя заседание на ХУДОЖЕСТВЕНИЯ СЪВЕТ, на което се обсъди спектакълът "Г А Б Е Р О В И" -

от Г. Караславов, постановка - нар. арт. Н.О. Масалитинов.

Присъствуваха др. др.: Ф. Филипов/председател/, Г. Каракашев, нар. арт. Н. О. Масалитинов, Кр. Мирски, М. Бениш, засл. деят. по изк. Н. Лилиев, Ст. Тончев, засл. арт. Ст. Караламбов, засл. арт. Н. Балабанов, Л. Джетабанова и др. др. Г. Караславов и проф. Ст. Каракостов. Отсъствуваха: др. др.: засл. арт. А. Темелков /в Москва/, засл. арт. Ст. Савов и др. Ив. Димитрова, на които бе съобщено. Др. Димитрова имала да подготвя рецитация, др. Савов не се е обаждал. Заседанието трая от 16,30 ч. до 19.30 ч.

Предвидените в дневния ред още две точки: четене на реж. план на "Пролятата чаша" и план на Художествения съвет не бяха разгледани, поради напредналото време.

Ф. ФИЛИПОВ - Първа точка от дневния ред е пропуснато през миналия сезон да се направи обсъждане на спектакъла "Габерови", обсъждане на работата на театъра. Другарят Масалитинов иска съвсем на кратко да разкаже как е работил, как е схванал драматургическия материал. След това ще дадем думата на др. Каракостов.

СТ. КАРАКОСТОВ - Аз няма да се изкажа.

Н. О. МАСАЛИТИНОВ - Пиесата беше приета от Художествения съвет и беше възложено на мен да я поставя. Това, което ме пленяваше в тази пиеса, беше - хубавите образи и прекрасния език. Що се касае до архитектониката на "Габерови", може би трябва да се забележи една незавършеност. Когато беше генералната репетиция с публика и още нямаше програма, то, след завършване на действието, публиката продължи да седи, чакаше някакво продължение на действието. Според мен пиесата е завършена.

120

Пиесата след като излезе нямаше особен успех, макар че аз мисля, че актьорите създадоха добри образи. Петър Димитров игра ролята много хубаво, но все е болен. Болен е, а замина за Китай. Аз не вярвам на неговата болест. Разбира се от неговото неучастие спектакълът страда. Последният път се игра на $\frac{2}{3}$ салон, но пиесата имаше успех. Аз питах някои от публиката. Трябва да се отбележи едно печално явление, което става при всяка нова българска пиеса: измежду хората в театъра има такива, които пускат фитили, че пиесата е слаба. Такива хора бих ги заловил и ги бих набил. Такова нещо в Московския художествен театър не е възможно. Това са зловредни хора. Кой са - не знам. Това са или хора, незаети в пиесата, или лишени от роли. Това е наша болест, с която трябва да се борим. Какво друго да кажа? Аз не умея да правя доклади. Постановките са моите доклади. Задайте ми въпроси ако има нещо което ви интересува. Идеята аз разбирам така: селячеството приема този нов строй, колхозни строй; даже такъв един стар селянин, като Момчил Габеров, го приема. Публиката също така я разбира. Има някои, които казват: "Това е пропагандичка", но аз вярвам, че публиката добре я възприема.

Ф. ФИЛИПОВ - Другарят Масалитинов извън информацията павдига един много интересен въпрос.

Н. О. МАСАЛИТИНОВ - Трябва да заловим някого и да го изхвърлим от театъра с трясък! Това е единствената възможност. Така говорят и за "Таланти и поклонници" - била най-слабата пиеса на Островски! Как може за пиеса, която се работи тук, хора от театъра да пускат каквито и да са слухове?!

Л. ДЮСТАБАНОВА - Защо, др. Масалитинов, "Таланти и поклонници" се игра последния път на пълен сбор.

СТ. КАРАКОСТОВ - И мен ме убеждаваха, че това било най-слабата пиеса на Островски.

Г. КАРАКАШЕВ - Понеже пиесата ^{предстои да} се играе, аз бих казал нещо за второ действие. Там би трябвало да се тушират известни комични и наивни положения на тези диверсанти. Това не е само мое мнение, а мнение на ~~мн~~ много мои близки които са гледали спектакъла. Така се получава не само по автор, а от третирането на образа. Например Евгениев - играе някакъв дурак. Даже бих препоръчал, ако той не може

да се справи с ролята, да се сложи друг човек, защото в началото на действието е той и внася този тон на несериозно който се отразява на действието докрая. Първо действие трогва зрителя, но от второ действие нататък се разваля впечатлението и останалите картини се снижават. Даже и по автор ако има нещо погрешно в ситуацията, трябва да се измени.

КР. МИРСКИ - Преди премиерата на пиесата аз си казах доста подробно мнението. Сега не помня всичко, но ~~ви~~ върху това ми мнение тогава, няма никакви корекции. Ще кажа за пиесата сега само това, което и тогава направих опит да кажа на другаря Караславов, но който, мисля, че недостатъчно сериозно се отнесе към тези бележки, които не бяха само мои. Считам, че, ако беше се замислил малко повече върху тях, спектакълът щеше да се подобри.

Аз считам, че театърът е направил всичко, което е по силите му. По отношение на тези фитили, за които другарят Масалитинов говори, на pewno някои хора от театъра са допринесли за това, но и твърде много допринесоха хора, които са извън театъра. Например писатели, които имат много повече авторитет, отколкото хората ~~жж~~ от театъра имат. Това много допринесе да се насочи част от публиката към такова отношение по пиесата.

Аз не знам дали е необходимо да се говори за всеки един от изпълнителите. /Ф. ФИЛИПОВ - За най-фрапантните неща./ Аз считам, че особено добре изпълняват ролята си Великов, Петър Димитров, Пенка Василева. Те особено верно пресъздадоха образите. Ролята на Василка по автор е неблагодарна роля. Репликите от I, II, III действие си приличат, така че развитието на образа не е дадено от самия автор така, както е при други образи. За останалите изпълнители не мога ~~жж~~ конкретно да се изкажа, защото мина доста време откакто гледах спектакъла. Всеки случай по отношение на оценката на спектакъла, това е, което мога да кажа като ~~жжж~~ свое мнение. Трудно сега мога да направя подробен анализ.

Н. ЛИЛИЕВ - Това предварително обричане на пиесите на неуспех е порок, който се влачи от миналото и вместо да се изкоренява, повече се разпространява. Печалното е, че тъкмо така се постъпва с българските пиеси. Ние разбира се

трябва да бъдем придирчиви към всяка пиеса, към всяка постановка, но веднаж излезли на сцената, веднаж дали съгласието си да се играят, не бива по никакъв начин да пречим да се играят по-дълго време и да се видят от всички, които биха искали да ги видят.

Представлението сигурно щеше да задоволи всички и да накара всички да искат да видят "Габерови", защото в постановката на Масалитинов няма толкова грапава неща за изправяне, защото е направено всичко от режисьора, за да се получи представление, достойно за Народния театър. Няма нещо, което да бие на очи и да се каже, че не е за сцената на Народния театър. За изпълнителите, като например Георги Попов, би могло да се каже, че те постигнаха дори повече, отколкото се очакваше. Наистина трябва да се подкрепят с всички средства, с които разполага нашият театър, наченките, първите стъпки в драматургията на такъв значителен автор като Караславов. На мен ми е малко неудобно в негово присъствие да кажа много хубави неща за него, но той е от ония наши автори, които са най, изтъкнати, на които може да се разчита. Не бива да ~~някъде~~ допуснем той да дойде до състояние да каже, че не се отказва да пише пиеси, но те да не се играят в Народния театър.

Ние се отнесохме към тази пиеса с голямо внимание, но може би не се направи всичко, за да се представи пред публиката така, че да се пожелае от всеки да я види.

Верно е и друго - че и нашите хора не стоят мирни, че и те имат ~~по дълъг~~ език, отколкото трябва. Може би ~~има~~ има неща, които не ми са по вкуса, но ~~някъде~~ трябва да замълча, след като пиесата е поставена вече.

Ф. ФИЛИПОВ - Вих искал малко да напътя другарите с няколко думи. Първо - сега се обсъжда ~~пиесата~~ ^{пиесата}, понеже е направен пропуск и не е обсъдена ~~нигде~~ в края на миналия сезон, когато трябваше да стане това. Затова и трябва да я обсъдим сега в отсъствие на Директора. Това говори за ненапълно нормално отношение на театъра към българските пиеси, затова аз моля да се кажат и слабостите в нас. Да се правят конкретни предложения, за да се подобри спектакъла, защото това е близка, съвременна пиеса на наш автор, когото извънредно много ценим. Ето другарят Каракашев направи много

уместно предложение - да се смени един слаб изпълнител. Всеки може да претърпи неудача, защо това да не се каже. Също трябва да се каже, ако някой от вас смята, че има нужда да се поправят известни сцени откъм режисьорско тълкувание. Нека да придвижим нашата работа напред. Главно да се обсъди сега театралната работа, дакора, обличането на пиесата, всичко онова, което сме направили за пиесата, за да излезем пред ~~публиката~~^{КОЛЕКТИВА} с ясно становище, след като и ръководството при последна сметка е приело всичко. Ето така, на дело, нека помогнем на българската драма.

М. БЕНИЕШ - И аз при обсъждането на пиесата бях направил някои бележки. Главно по архитектуриката, езика на пиесата. Тогава още бяха отбелязани не само от мен, а и от другите другари, и добрите качества на пиесата: нейното богатство откъм хубави образи, това че действието е концентрирано и се развива в пространство на малко време, и едно от най-големите достоинства на пиесата е, че ~~ж~~ действието се разиграва не на площада, не на вЪн, а важни проблеми се решават в дома на едно семейство, където при близки хора не родствената кръв решава съдбата им, а любовта и привързаността към народ и Отечество.

Смятам първо действие за най-сполучливо в пиесата. За второ действие съм съгласен с това, което каза другарят Каракашев - че острата, гротескна линия, по която е подведено, отслабва силата на врага, отслабва даже качества на положителните образи, даже силата на нашата власт, защото се получава впечатлението, че хората, които идват да се бранят с тази власт, са първо глупави, второ - нямат абсолютно никаква представа за това, което ще вършат, трето имат съвсем близки цели, а не по-далечна перспектива, само целят да провалят жетвата. Това впечатление се засилва и от черните краски в грима на някои от враговете. Например Генчо Димитров слага такъв орлов нос, че човек, щом го види, ще реши, че е роден престъпник; така той афишира веднага себе си, слага веднага етикета на черен, отрицателен герой. Мисля, че тази картина има положителни качества. Трябва да се дадат тия врагове в едно по-сложно разкритие, за каквото има материал в пиесата - различието в техните настроения, това, че не ги обединява една обща цел, може да създаде друго звучене на цялата картина.

В трета и четвърта картина малко отслабва драматическото действие. Така поне на мен ми се струва. ~~Их~~ Повече върви борбата по линията на словесното действие. Там Йордан Габеров се опитва да завербува своите роднини, а майката, бащата и другите се опитват да го отклонят от пътя, който е избрал. Няма голямо драматическо действие. Това е вече работа на драматурга.

Все пак на мен ми се струва, че съдбата на Момчил Габеров, на майката, става близка до публиката, но тя би станала по-близка, ако на места някои агитационни лозунгови реплики ~~на~~ се тушират и излезе напред тая жизнена драма, тоя страх от това, което ще се случи със сина и надделяването на трезвата, решителна действена сила на тия хора, които решават да отрежат гнилото. Мисля, че другарят Караславов, който е майстор на психологическия роман, ~~на~~ чудесната ~~кижкан~~ българска реч, трябва да напише тая пиеса, която той казва, че вече е замислил, която вече е почнал.

СТ. КАРАЛАМБОВ - Аз може би ще повторѝ много от това, което се каза. Гледах генералната репетиция с Художествения съвет и спектакъла с двата състава. Мен общо взето пиесата ми харесва, разбира се, прави изключение II действие. Както на генералната репетиция, така и на тия два спектакла, ~~виля~~ които гледах, не зная, може би по вина на драматургическия материал или на изпълнението, но ми направи впечатление, че актьорите играят на диверсанти. Не е само вината в Стоян Евгениев, Раданов, Генчо Димитров, а ~~виже~~ би и Енгъзов. Сега с особени подробности не бих могъл да се изкажа, но бих могъл да забележа, че много късно правим това обсъждане, което трябваше да стане най-много един месец след премиерата.

Ф. ФИЛИПОВ - Верно е, че много късно го правим.

СТ. КАРАКОСТОВ - Предварително не е ли обсъждана пиесата?

Ф. ФИЛИПОВ - Да, предполагам, аз не бях тук.

СТ. КАРАКОСТОВ - Откакто написах своята статия мина доста време и с всеки изминат ден аз се убеждавам, че съм бил прав, макар че с такова настървение продължаваше тая травля срещу пиесата, въпреки, че в началото според вашите протоколи се говореше за нея, че е "национално постижение". След това се говори обратното. Аз мисля, че нито едното, нито другото е верно. Аз смятам, че Караславов, независимо от това

че той има доста възражения по моята статия, е написал много хубава пиеса. Тя разкрива пред зрителя как врагът се сломява под ударите на нашата народна власт. Аз потърсих и прочетох редица изказвания на наши партийни ръководители ~~привели~~ на априлския пленум /1951 година/. Тогава през време на жетвата от враговете са били организирани цели кампании за разстройване на жетвата от ~~нихи~~ диверсанти. /Г. КАРАСЛАВОВ - И през 1954 г./ Такава е сметката на враговете - да разстройват сеитбата, прибирането на реколтата, да подронват устоите на нашата власт. Още в априлския пленум беше казано това и който го отрича, върши провокация спрямо един истински факт от нашата действителност.

Когато се чете пиесата е убедителна, но когато се гледа, човек не ѝ вярва. Аз вярвам на другаря Масалитинов, той с такава любов се зае с пиесата, но изпълнението не е добро. У Раданов само за един момент ~~е~~ прозвучава колебание. Изобщо, не може да се разбере дали е оперета или драма. А Генчо Димитров откъде го измисли този нос. Аз и това му казвам: "Цяла година стоя в Светския Съюз, та този нос ли можа да домъкнеш?" С това ли ще направим врага по-опасен, ще го разобличим ли с това? - не, напротив, ще го подценим. В драмата трябва да има характери - дайте два характера, поставете ги в конфликт и те ще почнат да действуват. Нека да говорим откровенно: в нашите драми в първите действия става конспирация, накрая едва ли не востание се вдига в България и пак не се получава драма, защото основното в драматургията са не действията, а характерите. И при големи революционни събития има нужда от характери. Защо публиката реагира на един образ, а на друг не реагира? Защото са неубедителни някои образи.

Тук има прекрасни характери - Момчил Габеров, баба Славка. Дадеа е психологията на тая труженическа душа - какъв централен въпрос представлява ~~за него~~ ^{визането} ТКЗС-то: това за него значи да бъдеш с народа или срещу народа.

Във финала - там трябва да се поработи и от страна на режисьора и от страна на автора. Действително Масалитинов е абсолютно прав, че не се чувства завършено действието. Дори аз останах да чакам да продължи. Мислех, че има още. Къде е драмата - у Момчил Габеров, но трябва да се завърши, трябва да се даде перспектива. Тогава ще се избегне еднообразност в образа на Йордан. Аз го видях тоя ~~ли~~ герой, като един от ония, които под-

писват декларации по вестниците. Ако щете той не е още враг изцяло, той е бил в Германия студент и се заблуждава от тамошната пропаганда. След това го пращат в селото му, зада използват връзките му. Но аз смятам, че не е късно, може да се опита и друг актьор.

II действие трябва да се поправи. Това не са никакви врагове. Това е оперетъчна работа. След зашеметяването от първото действие си казваш: "Това ли е Караславов?" Но като вземеш да четеш - впечатлението ти е съвсем друго. Трябва по лицата на диверсантите да е изписана тревога, трябва да са в по-голямо напрежение. Те добре виждат какво е положението в България.

Мисля, че тая пиеса и композиционно е голямо постижение. Тя не е от традиционните пиеси с еднаква композиция. Тук има такива хубави дуетни сцени, което говори, че има и хубав диалог, особено между баба Славка и дядо Момчил. Ами вземете Горки в "На дне" - там има цели проповеди, които Станославски се мъчеше да поправи.

Аз смятам, че ще направите грешка, ако при това състояние на постановката направите обсъждането. Трябва най-напред Художественият съвет да поправи редица грешки и след няколко репетиции да се пусне пиесата пред публика, па тогава да правите обсъждане на нещо завършено. А ако направите обсъждането сега, то значи да отприщете пороя, да намерите начин на противниците на българската драма да се проявят.

Образът, който дават Мила Павлова и Гинка Спасова не е никакъв образ. Аз говорих с другари от ЦК на ДСНМ. Те казаха, че точно така са работили с депата на кулаците, но това е наивно момиченце, което се е влюбило в Чидо, а какво се получава? Тя говори така, че никого не убеждава. Трябва да се получи едно наивно момиче, раздвоено между тъмната драма, която се разиграва в дома му, и светлия живот и другарство в ДСНМ.

Катя Белева - лошо, безобразно играе. Никаква драма не се получава. Тя просто седи на сцената и само маркира. Това е непоправим удар върху пиесата.

Решително съм против Марин Тошев. Аз това ~~ж~~ казах и на другаря Масалитинов и той ми се разсърди.

Петър Димитров се разхожда в Китай, може би се лекува, но много страда драмата от неговото отсъствие. Когато гледаш драмата с единия и с другия изпълнител, струва ти се че ~~вглеждал~~ си гледал две пиеси.

За финала - смятам, че на Момчил Габеров принадлежи финала - там трябва да се направи нещо. Отнася се до малки корекции, за несполуки, които, ако в рамките на възможното се поправят, ще имаме един хубав спектакъл. Аз вярвам в тази пиеса. Тук мирише на нещо голямо, на истинска драматургия. Аз направих моята статия доста провокационна нарочно, за тия, които много знаят да говорят. Но, защо не излязат да напишат една статия против мен? Псува се пиесата, псува се моята статия, а защо никой не излезе да напише нещо, пък аз да му отговоря.

За "Таланти и поклонници" нашите студенти ме запитаха: "Верно ли е, че тази пиеса е най-слабата ^{пиеса на} Островски?" Аз казах, че "Без вина виновни", "Таланти и поклонници" са известни като едни от най-хубавите пиеси на Островски. Там има такъв хубав диалог и ако такъв не се получава на места, това нищо не значи. Грешките ще се поправят. Но ценното е това, че другарят Масалитинов винаги подчертава човешките отношения.

Л. ДЮСТАБАНОВА - Фактът, че пиесата излезе през април и я обсъждаме 8 месеца след това, ~~явява~~ потвърждава, че е верно това, което навън се разправя за несериозното ни отнасяне с българската драма. Това, което каза сега другарят Каракостов беше хубаво да се чуе преди спектакъла.

СТ. КАРАКОСТОВ - Аз се изказах след генералната репетиция, на обсъждането на "Огненият мост" и съжалявам, че не бях чел пиесата преди това. Гочев ми каза, че е национално постижение.

Л. ДЮСТАБАНОВА - Получиха се много противоречиви мнения. Аз мисля, че главната грешка, която се направи, е неправилното разпределение на ролите. За това искам да се изкажа. Защото тогава на другаря Масалитинов се дадоха свободните актьори, а не първите актьори. Даде му се например Георги Попов, за когото знаете, че повече от това не може да постигне. Не се направ така, както за "Гераците", където се дадоха първите актьори. Тук е основната слабост, която прояви театъра. Това разбира се зависи до голяма степен от настойчивостта на режисьора. При другаря Масалитинов винаги се получава така, че му се дават актьорите, които са най-свободни.

Ясно е, че нашата публика проявява по-малък интерес към българската драма, но това не значи, че ако имаме сбор 50-60% трябва да свалим пиесата. Ние трябва да сме благодарни, че при един бюджет от 7000.000 лв., който ни дава държавата, тя се задоволява с един приход от 2.000.000 лв. Ние прекалено много държим на касовите пиеси. Защо слагате "Д-р" 5 пъти седмично, защо не слагате "Вяра" в неделен ден? Трябва да се задължим три пъти или два пъти да слагаме българска пиеса през седмицата. След няколко месеца ще играем и "Хамлет" и тогава в афиша ще се редуват само "Ромео и Жулиета", "Дон Карлос", "Хамлет". Ясно, че така публиката няма да дойде да гледа българска пиеса. Слабостта в постановката на другаря Масалитинов е само в изпълнението на ролите. Ако имаме не Виолета Николова, а някоя друга, не Георги Попов, а някой друг, то пиесата другояче щеше да прозвучи. /Н.О.МАСАЛИТИНОВ - Кой друг?/ Ако помисля, бих Ви казала кои други. Освен това всички, които играят във втора картина, имат чувството, че идват само за да премине вечерта - и Генчо Димитров, и Раданов, и Енгъзов.

СТ. КАРАКОСТОВ - Шом и Сарафов вече играе...

Н.О.МАСАЛИТИНОВ - Та какво от това?

Л. ДЮСТАБАНОВА - Другарю Масалитинов, много си обичате актьорите и никога не давате да се каже за тях нищо лошо, но.

Н. О. МАСАЛИТИНОВ - Говорят неверни неща - Сарафов хубаво играе.

Л. ДЮСТАБАНОВА - II действие аз така го разбирам: тия хора там са наивни глупци, те нямат никакво понятие за състоянието на народа ни, а и Йордан ги е заблудил, като им е казал, че шом се появи, всички ще тръгнат след него. ^{Н. О. МАСАЛИТИНОВ} Наистина несериозни по автор са тези диверсанти. Защо така говорите за Енгъзов, та той играе съвсем прилично, колкото му позволяват способностите. Така е написано по автор

Георги Попов сега играе отлично ролята си. Катя Белева и Виолета Николова аз сам си ги избрах, защото реших, че това трябва да бъдат некрасиви момичета, защото ако бяха красиви не биха чакали толкова време Йордан да се завърне.

Ф. ФИЛИПОВ - Може би има изключения. Ами великата, голямата любов?..

Аз бих искал да отбележа, че закъснялото обсъждане на "Габерови, за което се отправят справедлива упреци от членовете на Художествения съвет, показва, че през миналия сезон са пропуснати да се поставят на разглеждане много важни страни от нашата работа. Не са разгледани и режисьорските планове на "Пролятата чаша" и "Герациге". Това обсъждане идва да покаже и ~~жж~~ някои други слабости на театъра, които ние се опитваме да прехвърлим другаде - било на фитилджии, било на другиго. Аз не казвам, че те нямат вина, но тук явно проличава, че театърът не си е изпълнил правилно задължението при разпределението на актьорите. Например Марин Тошев и Евгениев, според товара, който са носели, прекрасно са се справяли със задачите си, но тук, той е по-голям, отколкото те могат да носят. Аз съм сигурен, че някои актьори идват, както каза и др. Джустабанова, само за да си отбият трудовата повинност. Това за Евгениев не се отнася. Но ето, че въпреки това не задоволява. Съществуват известни непълности в драматургическия материал, по някои неща може да се спори, но къде е задачата на театъра - да запълни тази празнота, която е в драматургическия материал. На тази задача той би могъл да отговори тъкмо с такава по-задълбочена работа, с подбиране на по-добри актьори, като се избегне в грима на някои лица това, което снижава образа им. Тук не сме приложили принципа: "Най-добрите актьори за българските пиеси." Другарят Масалитинов с голяма любов се залавя за българските пиеси. В тази пиеса мен ме пленяват характерите със своята цел, която преследват в живота и със своите биографии; пиесата има остри конфликти, които ние не можахме да пресъздадем. Мисля, че образът на Йордан Габеров трябва да се засили. Той е даден като закоравял враг, другарю Каракостов, в Германия той е вършил престъпления, но ние можехме за тази роля да сложим много по-голям по-силен актьор, например Карамитев. Ето един актьор, който би бил много подходящ за тази роля.

Аз сега виждам едно интересно тълкувание на второ действие, което съвсем другояче щеше да звучи, ако ние го бяхме тълкували така, по такава линия, като сцената в "Разлом" - като имат пред вид цялата сериозност на положението. ~~Това диверсантите~~ биха се чувствували като в капан и тогава

щеше да се предаде тази натегнатост в обстановката. Това е ново виждане, при което би се избегнало това разностилие между I и II картина. Докато^В първата картина действието върви сериозно, конфликтно, във втора картина се пречупва и като че се получава втор жанр, втор стил. Така се получава може би затова, че не сме тръгнали по пътя на верното тълкуване на драматургическия материал. И аз тогава мислех, като вас, но сега виждам, че казаното от др. Каракостов е верно.

Н. О. МАСАЛИТИНОВ - Тези диверсанти са лекомислени.

Ф. ФИЛИПОВ - Но не може ли да се пречупи това тяхно лекомислие в натегнатата обстановка. Нека по това Художественият съвет да помисли, може да прехвърли работата и върху Режисьорския съвет, да помогнем на другаря Масалитинов и да поправим нашите грешки заедно с всички тези, които биха искали да ни помогнат. Много Ви моля, другарю Масалитинов, веднаж поне да смените някои от изпълнителите, няма нищо страшно в това.

Н. О. МАСАЛИТИНОВ - Ако смените режисьора, нямам нищо против.

Ф. ФИЛИПОВ - Може да се изкаже и авторът по втора картина и, ако и той така мисли, да поправим постановката без да се страхуваме от обществеността, че ще ѝ кажем: "театърът поправя своята постановка". Да минем към ново, към второ раждане.

За финала бих казал, че трябва да бъде на Момчил Габеров, но ако не е Петър Димитров, не може да бъде Марин Тошев. Трябва да сменим изпълнителите. Много по-добре ще бъде, ако например Василка е хубава, повече ще спечели сърцата на зрителите, ако при нейната хубост тя е устояла и е дочакала Йордан. Такава голяма любов е разкрита и в "Златната карета".

ГІ КАРАСЛАВОВ - Най-напред колко време ще ми разрешите да говоря. Защото имам известен опит като директор на театъра, а тоя опит е обогатен с поставянето на пиесата ми. Опит, изпитан на моя гръб. В изказването си може би ще бъда пристрастен на някои места - това вие ще прецените.

Аз само искам да задам на другаря Масалитинов един въпрос: "Хубава ли е била Пенелопа, или не?" - Хубава е била, много хубава. Защо тогава Василка да не е красива?

Правеше ми се предложение още като бях директор на театъра да напиша пиеса. Аз отказах. Омяхах, че^Вположението ми на директор на театъра, ще изкриня линията на този театър. Аз бях изпратен от Партията и Правителството да пооправя известни слаби места и доколкото можах смятам че оправих нещата. Постави ми се въпросът дори да драматизирам някои романи, аз се отказах. По-късно, като излязох от театъра, Министерството чрез Репертоарната комисия направи предложение да драматизирам моите разкази: "Борба", "Селкор", "Танго". Аз сметнах, че "Танго" е най-подходящ разказ за драматизация, но когато беше почти готова, се отказах, понеже видях, че се покрива със "Снаха". Ще ви ж донеса пиесата някой път само да я прочетете. Тогава реших да напиша актуелна пиеса. Това съвсем не е лесно и не случайно другите писатели се насочват към пиеси от миналото - там и типове са ясни, и обстоятелствата изяснени. Да имаш куража да изработиш актуелен сюжет, това значи от огромния кипех на събития, лица и пр. да вземеш най-интересното, най-типичното, да не е съвсем преходно, защото в кипежа на тези събития колко много неща има преходни. Освен това трябва да си политически ориентиран. Аз сметнах, че за интереса на нашата публика много добре ще е да напиша една актуелна пиеса. Тя ми струва много усилия. Ставаше дума да се чествува моята 50-годишнина с нея. Аз отказах, защото още тогава намерих много слаби страни в нея, а и сега откривам такива. Излизането ѝ съвпадна с много нещастно за мен време: разболях се. Попаднах в ръцете на бездарни лекари, които вместо да ме лекуват, те повече ме разболяха. Когато идвах тук на репетициите, аз идвах след като глътвах по два-три аспирина. Когато постъпих в болницата аз, т.е. главата ми, беше съвсем добре, въпреки болния крак и ръката, а като излязох от болницата нищо не можех да прочета.

В първите репетиции Масалитинов не ме пуска да присъствам, като каза, че по принцип не пускал авторите да присъствуват на репетициите на маса, откакто имал един инцидент с Йовков. Тук не е прав. Йовков беше извънредно

чувствителен индивидуалист. Аз не съм от тия автори, аз търпя критика. Аз знаех кухнята на този театър и ако аз бях повикан, ако моята помощ беше потърсена по-рано, много работи щяха да се поправят. Сега другарят Масалитинов се позовава на някои съгласия с мен, но, кажете, уместно ли беше вече на генералната репетиция аз да кажа: този актьор не е добър, онзи актьор не е добър. Това значеше да проваля пиесата. А въпросът за работата с българската пиеса е голям въпрос, сериозен въпрос. В Народния театър има скверна атмосфера към българските пиеси, която трови и актьори, и режисьори, и цялото управление на театъра. И тя излиза извън театъра. Верно, че и писателите имат дял, но главно от тук излиза. Като казвам това, аз имам пред вид ония театрални критици, които са или преподаватели в театралното училище участват като членове на Художествения съвет в театъра. Следователно въпросът за тази атмосфера трябва да бъде поставен много сериозно пред Управлението на театъра. Ако тази атмосфера продължи да съществува, Управлението ще се прѣвали. Защото национален театър без национална пиеса не може да съществува. Когато в Художествения съвет се решаваше, се набелязаха едни неща, а като излязох от болницата, имаше съвсем друго отношение към пиесата. Бяха оставени съвсем слаби изпълнители. Съставът е съвсем механически прикачен. Не е воорвано за пиесата както трябва. Другарят Масалитинов се помиряваше със всички промени. Не стана така, както стана, когато се поставяше например "Дон Карлос", когато всичко се мобилизира за тази пиеса. "Габерови" остана само като една повинност, защото все пак е пиеса на Караславов, защото той е бил такъв и такъв, има известни обществени заслуги и пр. В основата на всичко лежи пакостната политика на Камен Зидаров. към българските пиеси - политика на обикновен ~~ж~~ театрален будкаджия. За него целта беше да постави пиесите си, драматизациите си, да направи от

театъра будка. Той разпери ръце пред вратите на театъра и каза: "Тук моите пиеси ще се играят." И българските автори изхабяваха всичките си сили да се борят с директора, за да вкарат пиесите си в театъра. И той все казваше: "Това пиеса ли е? Нищо не струва." И тя ще се провали, разбира се.

Другарката Дюстабанова каза, че към българските пиеси изобщо публиката проявявала по-малък интерес, не били касови. Но пиесата "Тревога" касова пиеса ли беше? - касова беше, "Село Борово" касова пиеса ли беше? - касова, "Разузнаване", "Царска милост" - касови пиеси ли бяха? - касови. Но помните ли тогава как влизаха тези пиеси в театъра? Орлин Василев дойде, прочете "Тревога" пред съвета и понеже той е най-самолюбивият автор в България, а може би и в Европа, като видя, че не се изказва никой, извика: "Защо мълчите беее, кажете каква пиеса съм написал!" Тогава аз казах: "Хубава пиеса си написал. Кой искаш да я постави" Боян Дановски е на почивка в Балчик." Той замина веднага с пиесата за Балчик. От там Боян Дановски се завърна с такъв обесен нос и каза, че това е много глупава пиеса. Аз тогава му отговорих: "Да не си посмял да повториш това. Няма да говориш така за българска пиеса, че като те хвана, ще те изхвърля извън театъра и никакъв главен режисьор няма да бъдеш!"

За "Борсанови" дойдоха подлеците да кажат, че от Политбюро съобщили да се спре. Аз казах, че не вярвам на това, докато не видя някъде написано. И понеже в "Ново време" излезе ласкава бележка за нея, пиесата се игра три години.

Върху "Село Борово" работихме 7 автори. Само името на Никола Икономов остана. Това направихме от любов към българската драма.

За "Царска милост" - какви ли не интриги ставаха срещу тая пиеса. Дановски късаше нервите на Камен Зидаров, затова пък той после заради Дановски си отмъсти на всички.

Горе долу така стана и с "Разузнаване" макар че имаше по-благоприятна атмосфера.

С "Габерови" аз исках да дам една проблемна пиеса, а можех да дам една сватбарска пиеса с хармониките му, с гайдите му и сега шеше да шефствува из цяла България. Но такава пиеса мен не ме задоволява. Аз съм прехвърлил страшно много материал, проверил съм всяка реплика и трябва да ви кажа, че съм взел най-типичното, най-интересното. Може да има слабости в характерите, в архитектурата, но аз не се страхувам от критиката, аз не съм като другите автори, а напечатаната пиеса си няма предварително, защото нямам пред вид никакви хонорарни съображения. Аз сега пиша втората част, която като я дам в издателството, ще ми донесе 100.000 лв. Тъй че аз не за хонорар съм я писал, а за да помогна на нашия народ. А какво стана? - започнаха с дребни кълки, та досега. Това е Гочо Гочев, който от начало каза, че пиесата е национално постижение, а сега пуша дребни фитилчета навсякъде, това е препарираният критик Любчо Тенев според който не била верна II картина, защото не съществувало в действителност такова нещо - диверсанта гдето закача девойката, дъщерята на Калаеви.

Също както на един американски фермер предлагали да купи една камила. Той отворил албума и почнал да го разгръща. Гледал, гледал - лъв, тигър, слон, но камила няма. Казал, че не съществува. Та и Тенев така не можело да се случи такова нещо - този престъпник да закачи момичето. Това не е критика - да се хвашаш за такива дребни неща и заради тях да отричаш цяла пиеса. Даже и Мицо Андонов излезе със статия, че образите били схематични. Аз не мога да вярвам на този Мицо Андонов. Защо? Александър Хаджихристов написа драматизацията на "Снаха" съвсем неграмотно и без да ме пита я изпратил в КНИК на Мицо Андонов, който теглил резолюция: "забележително произведение". Аз седнах написах я отново, промених я из основи и се игра по моя ръкопис. Така ли е, другарю Мирски?

КР. МИРСКИ - Така е.

Г. КАРАСЛАВОВ - Аз не знам тези наши критици дали са минавали през село. Те не разсъждават със собствените си мозъци, защото не познават живота. Любчо Тенев

той показа, че гледа на боб. Хвърли боб и "Усилни години" на Камен Зидаров е класическо произведение, а моето - че не е класическо произведение. Ние много трябва да помислим за тези наши критици, защото те диктуват много неща в театъра. Даже Гочев се опита да попречи по много подъл административен начин, защото в пресата не смее да излезе. Опитаха се на Министерството да наложат своите погрешни разбирания. Още след като излезе премиерата започнаха да звънят по телефона - псуват, ругаят, не можете да си представите какви скверни словоизвержения! След това дойде едно анонимно писмо, в което пишеше, че трябвало да се откажа от драматургията, че съм бил маниак, че трябвало да пиша само романите си. Защо съм се бил поклонил. Ами защото публиката ръкоплескаше, та нима трябваше да вика. Аз бях поканил много свои роднини, няколко реда, ако ги бях накарал да викат автора да излезе, щяха да проглушат салона, но редно ли е?

Друго анонимно писмо получих, в което пишеше, ~~яки~~ че вътре в пиесата били дадени всички решения на IV Конгрес на Партията.

Явно - едното писмо от доброжелатели написано, друго то - от врагове.

Другарят Масалитинов прояви голямо усърдие, но театърът не му помогна, като знае неговия характер, а му дадоха механически подобран колектив. Лично аз помолих Петър Димитров да играе първата роля и мисля, че изборът е сполучлив. Тогава, на генералната репетиция, беше вече нетактично да кажа Тошев да не играе. За Георги Попов - аз може би съм допуснал празнини в драматургическия материал, но никой не ми каза кое как да поправа. Другарю Лилиев, Вие знаете колко съвестен изпълнител на поръчения съм аз. Аз само чаках да ми каже някой нещо, но никой нищо не ми подсказа. Георги Попов е еднообразен, не се справи със задачата си. В "Руския въпрос" един герой има 12 лица. И тук Йордан трябва да бъде искрен към баща си и майка си, тактик към бра-

тята си, и подлец към баща си и майка си, и особено към любовницата си. Аз такъв съм искал да го дам, но смятам че в режисурата е свършено обеднен; играе по един и същ начин.

За II действие съм напълно съгласен с това, което каза другарят Каракостов, не съм дал това, което е в постановката. Аз разполагам с огромно количество материал. Всичко минава през моите ръце служебно. Диверсантите са обучавани и им е внушавано, че в България народът е недоволен от нашата власт и че особено селяните само чакат някой да дойде и те ще тръгнат след него. После те минават леко границата, въпреки че охраната е добра, чудесни правят, за да я минат, но тук ги залавят. Диверсантите пристигат в родното село на Йордан и смятат че обстановката е такава, каквато са им я представили - те най-напред се очудват, че трябва да ги крият в зимника. И когато Йордан се бави, не идва, появява се първата тревога. В тоя момент ако дойде момичето те вече няма да помислят да го закачат. Режисьорът го е разтълкувал по свой начин. И в края на краищата прекалено панически наскочват диверсантите - и това не е казано в пиесата. Първо те не са сигурни, че са открити и ще бягат в двора, още е тъмно и те знаят, че още няма никой. Тая паника е свършено излишна. При такова тълкувание II действие не бива да се откъсва от III и IV действие. От тези, които четеха пиесата, никой не ми направи забележка, че усъществува някаква дисхармония между отделните действия. По постановката, ако вие намерите за нужно, може да решите да се работи още.

/Др. Бениеш иска разрешение да излезе, понеже имал среща с китайския режисьор - б.ст./

На Вас, другарю Бениеш, исках само да кажа, че проблемът за зърнодоставките съвсем не е малък, а е важна държавническа задача. Та това е бюджета на Правителството, това е политиката на Правителството.

М. БЕНИЕШ - Въпросът беше, че това са пет души, които са готвени като капитал и да бъдат хвърлени само за една задача...

Г. КАРАСЛАВОВ - Казано ли е, че само една ще е задачата им? Ще има връзка с града, ще бъде обхванат целия окръг. Малко ли еѝ това те да проявят зърнодоставките в целия Пловдивски окръг? Не е никакъв дремен въпрос. Нали затова бях изпратен миналата година 45 дена в Северна България. Много голяма задача е: да изпразнят хамбарите. Какъв режисьор ще си, ако нямаш хляб да ядеш днес? В Лондон, в Ню-Йорк се решават тези въпроси - всеки ден да правят мръсни провокации. В едно село запалиха читалището и житото изгоря. А в село Езерово, където бях аз, бях свидетел на тия събития, които описах после в "Габерови" - 10 минути преди започване на доклада, който аз щях да изнасям, дойдоха и ми казаха, че партийците са мобилизирани за залавяне на диверсанти и няма да могат да присъствуват на събранието.

За несериозното отношение към моята пиеса: не се даде този състав, който беше определен, а и каква програма беше дадена. Аз уважавам другарката Милка Мандил, но не бива да ѝ се поверяват такива задачи. Нямаше го отговорника Асен Миланов. Аз такъв човек, който е една карикатура бих го хванал за ухото и бих го изхвърлил въвн от театъра веднага, а този дармоед е още тук./Б. МИТЕВ - Ще си отиде. Другарят Мирски не е прав, като казва, че всичко, което е по силите на театъра, е направено. Ако мислите, че това е всичко, което може да направи този театър, той не трябва да бъде Народен театър, ще трябва да бъде водещ театър. Аз съм бил в театъра и знам, за други пиеси, какви сили са хвърляни. "Вяра" един Кисимов и един Трандафилов я грабнаха и я носят, а Тодор Генев си въобразява, че на него се кланят, както магарето с иконите. В Търговище ще видите в "Три сестри" един Чехов, в Народния театър в София - в "Три сестри" пак, но друг Чехов. Аз съм се мъчел да дам не шаблонна пиеса. Дали съм успял, това вие ще кажете.

Аз накрая искам да ви подчертая, че отношението на театъра към моята пиеса е направо казано лошо. Аз не ламтя нито за пари, нито за театрална слава. Аз нямам нужда от пари, аз искам да помогна на театъра с една актуална пиеса, смятам, че съм дал една правдива пиеса.

Финала - та 90 % от пиесите най-малко не се знае кога свършват. За мен пиесата има логически завършек. Пък може да вържем диверсантите като в селата, да ги прекараме през сцената. Орлин Василев не закара ли героя си на гарата и въпреки, че логическият завършек беше в III действие, той направи и IV и V действие. Дайте ни да сложим още някоя реплика във финала. Аз вярвам, че моята пиеса няма да се забрави, защото тя гледа в бъдещето, защото е пиеса на градивната, творческа перспектива. Днес може да има неблагоприятна обстановка, тъй като политическото напрежение спада, защото Съветският Съюз и неговата верна политика все повече и повече спъва работата на подпалвачите, но ще днаете, че продължават да пречат, да пушат диверсанти и пр. И докато те действуват така, докато има селяни и труженици като Момчил Габеров, ще има нужда от пиеси като моята. Дори и днес, въпреки клкките на Гочо Гочевци и др., тя вече се включва в репертоара на много самодейни колективи и, ако не отгоре, отдолу ще се наложи. Аз не се отчайвам. Че не се отчайвам показва това, че аз сега пиша комедия из селския живот. Само някой да не помисли, че пиша комедия за известни професори от театралното училище! Тя ще разкрива живота в нашето ново село. Но трябва да кажа, че при тая управа на Народния театър аз няма тук да я дам, тук е едно недобрестопаносвано предприятие, където кой пие, кой плаща не се знае. Чух, че ще има конкурс - ще имате 5 души, които ще прочетат 200 пиеси и пак няма да получите хубава пиеса. Може нещо случайно да ви падне, но истински хубава пиеса, ще имате когато проявите правилно отношение към ония, които могат да пишат. Благодаря, че ме поканихте да се изкажа тук.

Н. О. МАСАЛИТИНОВ - Пиесата ще се обсъди и пред колектива.

Г. КАРАСЛАВОВ - Ако вие уредите такова обсъждане, аз ще изляза с писмен доклад и на него ще поканите Гочо Гочев, Мицо Андонов, Боян Дановски, а аз ще им отговоря на всяка тяхна критика със статия на първа страница на сп. "Септември".

Ф. ФИЛИПОВ - Аз смятам, че днешното обсъждане на "Габерови" е едно полезно дело; разкриха се и се разгледаха много неща от нова гледна точка. Аз мога да кажа, че това ем може би първото спокойно, другарско, топло разискване не в нашия Художествен съвет, където не се скриват нашите слабости и освен всички ония слабости в драматургическия материал, се обсъдиха и слабостите на театъра. Ще се опитам да ги обобщя: аз не съм бил тук, за което съм много нещастен, когато се е работило по пиесата. Затова пък аз в друг театър ще поставя новата комедия на Караславов. За това ние сме говорили.

Не биваше да се измести първото разпределение. Другарят Масалитинов не е обективен в това отношение - той винаги защитава артистите, с които работи, пристрастява се към тях, а този състав наистина не е най-добрият.

Не бива да правим обсъждане на пиесата в положението в което е сега, защото ще налеем вода във воденицата на много хора. Ще сложим още два пъти пиесата със същия състав, ще я гледаме, и след това на творческа среща с автора ще кажем мнението си. Той е автор, който може да поправи. Всичко, което тогава решим, с помощта на двама режисьори още, ще направим.

СТ. КАРАКОСТОВ - Много е важно да се съобщи на артистите, участващи в спектакъла, че ръководството стои твърдо зад тях.

Ф. ФИЛИПОВ - Да. Специално ще поканим другаря Караславов, за да можем да поправим пиесата толкова, колкото силите на театъра дават възможност да се поправи. Смятате ли, че е правилен извода? Това ще покаже, че ние не се страхуваме да поправим своите грешки.

Поради напредналото време оставяме другите въпроси от дневния ред за следващото заседание на съвета.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

/гл. режисьор Ф. ФИЛИПОВ/